LATIN VEGYESKAROK 1

LATIN MIXED CHOIRS

ORBÁN GYÖRGY

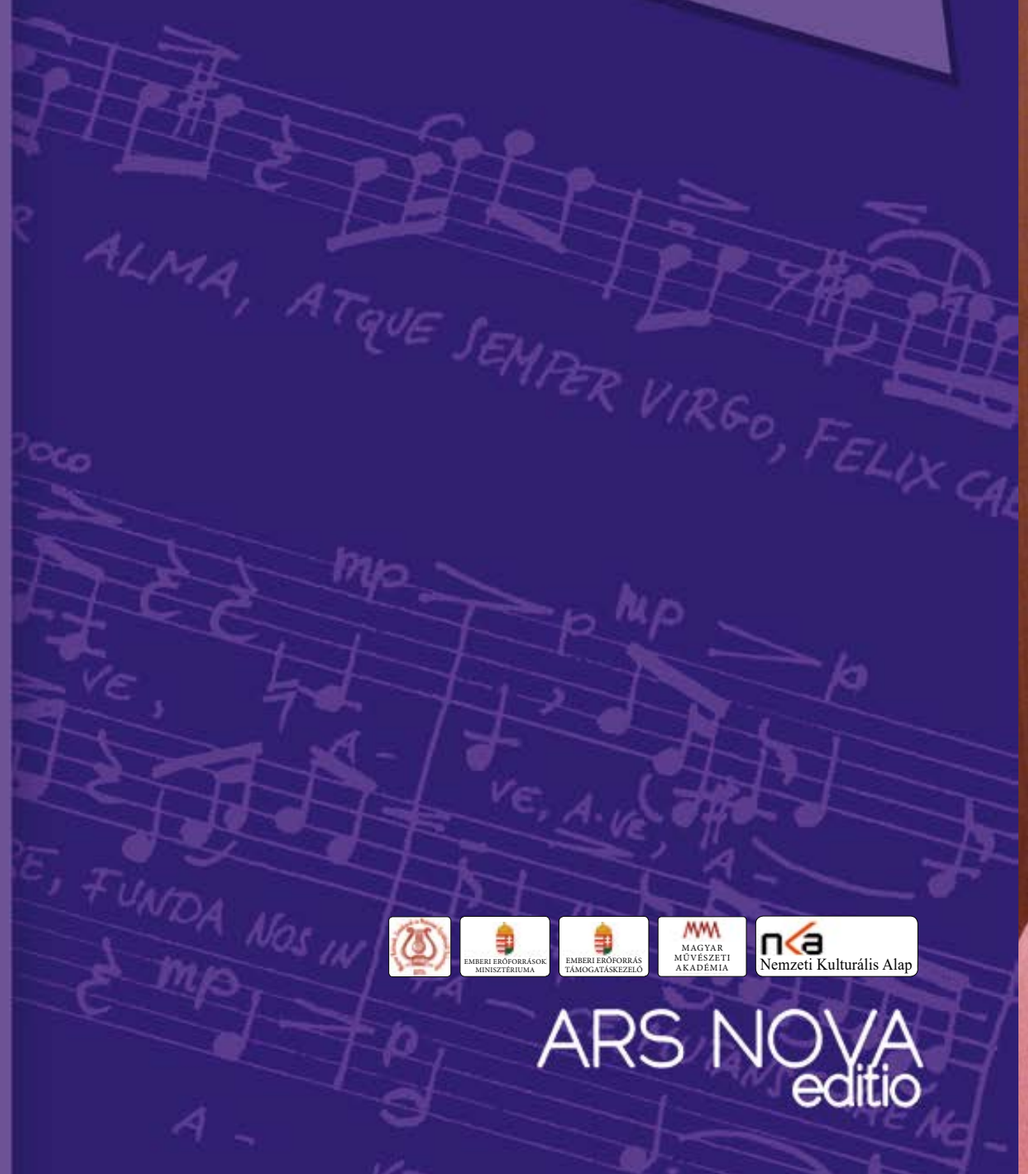

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTÉRIUMA
EMBERI ERŐFORRÁS TÁMOGATÁSKEZELŐ
MAGYAR MŰVÉSZETI AKADÉMIA
Nemzeti Kulturális Alap

ARS NOVA editio

XXXI. ÉVFOLYAM 3. SZÁM 2021.

ZeneSzó

A MAGYAR KÓRUSOK, ZENEKAROK ÉS NÉPZENEI EGYÜTTESEK SZÖVETSÉGE – KÓTA LAPJA

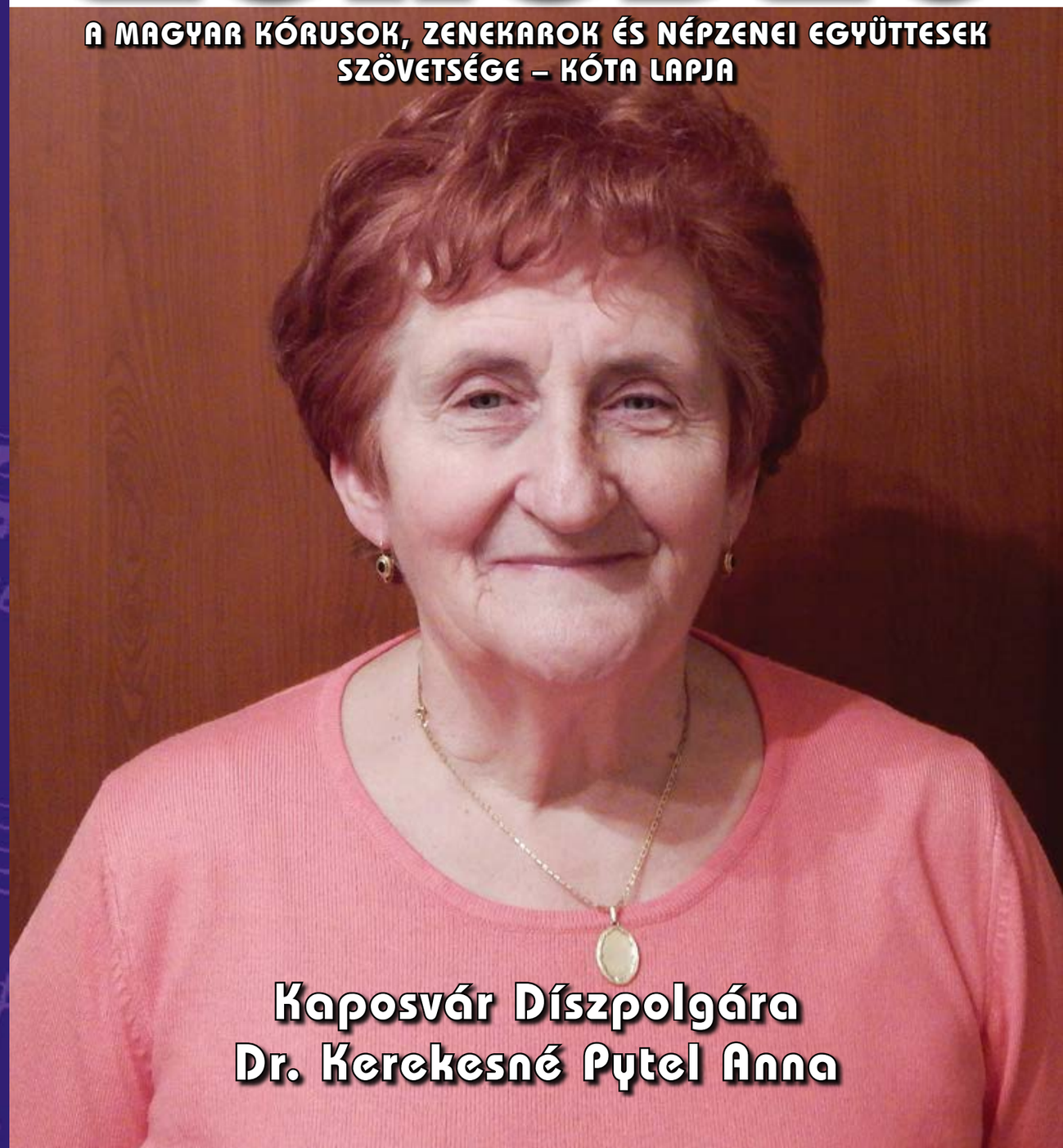

Kaposvár Díszpolgára
Dr. Kerekesné Pytel Anna

2021 – A 3. szám tartalomjegyzéke:

Címlap: Kaposvár Díszpolgára Dr. Kerekesné Pytel Anna — *Fotó: Dr. Kerekes László*
Hátlap: új Orbán kötet borítója - Ars Nova Editio kiadványa — *Tervező: Maczák Márk*

Dr. Kerekesné Pytel Anna (*Marosi Gábor, Stanics Adrienn, Széki Éva*) ..... 3-5. oldal
Édesapám, Gerenday Endre (*Gerenday Ágnes*) ..... 6-9. oldal
Búcsú Almási Istvántól (*Dr. Gergely Zoltán*) ..... 9-11. oldal
Búcsú Reményi Károly karnagy- zenetanártól (*Udvardyné Pásztor Ágnes*) ..... 11-12. oldal
Az utolsó levelezések Gerzanics Magdikával (*Dr. Márkusné Natter-Nád Klári*) ..... 13-16. oldal
Megpihent a Hymnusz Védőangyala (*Somogyváry Ákos*) ..... 16. oldal
Bartalus Ili munkatársa voltam (*Fehér Anikó*) ..... 17. oldal
NépZeneSzó
Ha bemegyek a Lehel Szállodába… – CD ajánló (*Fehér Anikó*) ..... 18. oldal
Búcsúzunk Bartalus Ilonától (*-FA-*) ..... 19. oldal

Rozgonyi Éva Gregor József díjat kapott

Rozgonyi Éva Liszt- és Bartók-Pásztory díjas karnagy, a KÓTA tiszteletbeli elnöke kapta a Szegedért Alapítvány Gregor Józsefről elnevezett művészeti díját.

A Szegedért Alapítvány 2021-ben 32. alkalommal ismeri el díjaival azon személyiségek tevékenységét, akik kiemelkednek a város szellemiségének alakításában, tudományos, kulturális, művészeti és társadalmi életének gazdagításában, értékei megóvásában, akik hírt és megbecsülést szereznek Szeged városának.

A díjakat magánszemélyek és civil szervezetek ajánlásait mérlegelve ítélik annak a személynek, aki a fenti kritériumoknak legmagasabb szinten megfelelt.

Lapis András szobrászművész kisplasztikájával és az azt ábrázoló éremmel együtt a díjakat később, a Szegedi Nemzeti Színház gálaestjén adják át.

ZeneSzó

A Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége – KÓTA - lapja XXXI. évfolyam. HU ISSN 1215-0436
A szerkesztőbizottság elnöke: Márkusné Natter-Nád Klára
Tagjai: Kéry Mihály, Kocsis Klára, Ruthner Judith, Vajna Katalin ~ **Főszerkesztő: Vadász Ágnes, +36 30 297 4314**
A szerkesztőség címe: 1011. Budapest, Szilágyi Dezső tér 6. I. em. 4. Tel.: 225 3713, E-mail: kota@kota.hu Postacím: 1537 Budapest, Pf. 406
Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. **A szerkesztőség fenntartja az írások szellemét és tartalmát nem érintő rövidítések jogát.**
A szerkesztőség írásbeli engedélye nélkül a lapban közöltek nem használhatók fel.
Kiadja: A Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége – KÓTA. ~ **Felelős kiadó: Vadász Ágnes főtitkár,** E-mail: aslreklam@gmail.com
A lap a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jelenik meg.
Előállítja: **Poremba Nyomda, 1162 Budapest, Kistelek u. 6/a.**
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletága 1008. Budapest, Orczy tér 1. Előfizethető valamennyi postán, kézbesítőknél.
E-mail: hirlapelofizetes@posta.hu Faxon: (06-1) 303-3440 További információ: (06-80) 444-444
Egy példány ára 300,- Ft ~ Előfizetési díj egy évre 3000,- Ft (10 szám)

Emberi Erőforrások Minisztériuma

nka Nemzeti Kulturális Alap

Kaposvár díszpolgára lett

DR. KEREKESNÉ PYTEL ANNA

2021. január 23-án, Kaposvár napján Dr. Kerekesné Pytel Anna vehette át a város legrangosabb kitüntetését, a díszpolgári címet Szita Károly polgármestertől.

Ebből az alkalomból több beszélgetés is készült vele. Cikkünk a Somogyi Hírlap, a KaposvárMost.hu és a Kapos.hu anyagai alapján – a szerzők szíves engedélyével – íródott.

- A városban már sok évvel ezelőtt többeknek is az volt a véleménye, hogy Ön igazán megérdemelné ezt az elismerést. Lehet, hogy az Ön fülébe is eljutottak ezek a szavak?

- Pamina énekli a Varázsfuvolában Tamino hercegnek: Valót mondj, bármi lesz az ára! Ezzel az igaz mondattal próbáltam élni, tanítványaimat, lányaimat, unokáimat erre nevelni. Életem valóban a végtelen cselekvések sora. Mindig voltak, vannak most is céljaim. Elsősorban a zene, a közösségben éneklés megszerettetése; a közösséggel egy célért küzdeni, átélni sok szép közös élményt, amely sok gyermeknek, felnőttnek segít a mindennapok nehézségeit feloldani.

Jó pár évvel ezelőtt elkezdtek kórustagjaim aláírást gyűjteni az önkormányzat által kiírt kitüntetési javaslathoz. Hálás vagyok a lelkes támogatóknak. Hála Istennek több példamutató, nagyszerű ember tesz ezért a városért, nem könnyű évről évre kiválasztani a város kitüntetettjeit. Éppen ezért jelent számomra akkora örömöt, meghatottságot és hihetetlen elismerést, felelősséget, hogy a város képviselőtestülete érdemesnek tartott a díszpolgári kitüntetésre. Őszintén bevallom, hogy én sírva fakadtam, mikor az alpolgármester úr (egykori tanítványom) és a jegyző úr a Városházán ezt elmondták nekem.

Ilyenkor az ember élete egy pillanat alatt visszapereg, hogy én, aki egy egyszerű családból származom, ide juthattam… De ez nem az én egyéni érdemem, semmiképpen sem. Ahogy az életpályám alakult, mindig az volt a szerencsém, hogy olyan emberekkel tudtam együtt dolgozni, akik jó példát mutatva jártak előttem.

Köszönetet kell mondanom a gyerekkaroknak, akikkel dolgozhattam, a szülőknek, akik lelkesen hozták a gyermekeiket a Kodály Iskolába – és a felnőtt kórusoknak is, akik velem dolgoztak, és siettek a kóruspróbákra, mert tudták, hogy csak ha pontosak, precízek vagyunk, akkor tudunk eredményt elérni. És az önkormányzatnak, az Együd Árpád Kulturális Központnak, akik mindig teljes mellszélességgel kiálltak mellettem, és segítettek, ha valamilyen eseményt szerveztem. És természetesen a családomnak, akik évtizedeken keresztül örömmel segítettek, velem együtt tudtak örülni: a férjem, a lányaim és most az unokáim, szinte együtt lélegeznek velem.

Külön meg szeretném említeni a Kodály Iskolámat, ahol 40 évig tanítottam, karnagyként, művészeti vezetőként dolgozhattam. És megemlíteném Szabó Zoltánné Kudomrák Zsuzsanna igazgatónő nevét, akivel nagyon jól tudtunk együtt dolgozni. Számomra nagyon jó példa volt Zákányi Zsolt karnagy is, akivel több, mint 30 évig együtt dolgoztam.

Köszönettel tartozom a Lorántffy Zsuzsanna Református Iskolának, akik nyugdíj után – amikor úgy gondoltam, hogy most már pihenek – elhívtak tanítani. Jó ott a mai napig tanítani és kórusokat vezetni!

- Ha végignézzük Kaposvár díszpolgárainak sorát, akkor igazán nagy nevekkel találkozhatunk. Széchenyi, Kossuth, Bethlen, vagy éppen Zákányi Zsolt, Juan Gyenes és Fésűs Éva. Milyen közéjük tartozni?

- Munkám során eddig is nagy tisztelettel olvastam a Városháza bejáratánál a diszpolgárok nevét. Semmiképpen nem szabad magamat a nemzet nagyjaihoz mérnem, ők nemcsak Kaposvárért tettek sokat, hanem az egész nemzet felemelkedését szolgálták.

A nevek között vannak egykori tanáraim, munkatársaim, olyanok, akiket tisztelek, elismerem magas színvonalú alkotó tevékenységüket. Megtiszteltetés és nagy felelősség számomra a díszpolgári cím. Tudom, hogy sokat dolgoztam, de mindig szeretettel tettem, és bízom abban, hogy ez példa kell, hogy legyen az utódok számára: érdemes jót tenni, a szépért harcolni… Az életem talán ezzel egy koronát kapott.

- Egy díszpolgári címmel akár be is lehetne fejezni a munkát, de ismerve Önt, gondolom ez nem így lesz?

- Nagyszüleimtől, szüleimtől mindig a kitartó, tisztességes munkát láttam. Bátyám elismert orvos, professzor ma is szeretett munkájának él. Aki ilyen neveltetést kap, az megtanulja az életet sze-

retni, a munka örömét elfogadni. Nem vagyok képes a kórusoknak azt mondani, hogy nem csinálom tovább. Nem tudom felvállalni a „melyiket a kilenc közül" döntést sem. Amíg az egészségem engedi és szükség van rám, szívesen csinálom tovább. Közben természetesen arra törekszem, hogy a vállalt sok-sok feladatom közül egyet-egyet már átadjak másnak, és segítsem is az utódomat.

- Rengeteget dolgozik, még most is több kórust is vezet Kaposváron és környékén. Honnan van ennyi energiája?

- Csak azt tudom mondani, hogy jó példát kaptam a szüleimtől, nagyszüleimtől. Szigorúak voltak, és soha nem mondták azt, hogy elfáradtak, pedig láttam, hogy mennyit dolgoztak egész nap. De minket is így neveltek, a munka fontos volt. Én úgy érzem, hogy ha az embernek van egészsége, akkor mindig kell, hogy legyen hosszú távú terve, célja is, de a mindennapokra is kellenek célok. Én úgy vagyok vele, hogy a következő órára is van feladatom, célom. A napban van 24 óra, és én azt eléggé beosztom…

A kórusok az évek során fokozatosan kerültek az irányításom alá. Mindegyik külön életet él, szereplések, programok szempontjából. Egyben azonosak. Az éneklés mellett összetartó, jó közösségek. A Szent Imre templom kórusába 1965 óta járok, a Zenekedvelők Kórusát 1994-ben alapítottam. A fesztiválok szervezésében a legnagyobb segítségeim a kórustagok. A népdalkörök magukra maradtak, és segítséget kértek tőlem. Szinte úgy érzem, hogy utolsó mohikánként tartják a frontot a népdalkincs ápolásával, a hagyományőrzéssel, közösségösszetartó programjaikkal.

Ha a jó Isten adott nekem hozzá képességet, erőt, a kórusoktól pedig kaptam bizalmat, hogyan vonhatnám ki magam a feladat alól? A lakásom tele van kottákkal, fellépő ruhákkal, az estéim, délutánjaim, hétvégéim pedig próbákkal és szereplésekkel. Még a kórusok menedzselésébe, a pályázatok írásába is bele kellett tanulnom.

A családom mindig segítségemre van, nem tudom eléggé meghálálni az ő szeretetüket. Ők adják az energiát - és a kórusok szeretete, az együtt átélt nehézségek és sikerek, a közönség hálás tapsa, elismerése. És a zene mindenek felett.

- A járványhelyzet miatt most talán több szabadideje maradt, hiszen nem tartanak próbákat. Hogyan élte, éli meg ezt az időszakot?

- Már a tavaly tavaszi járvány is nagy űrt hagyott minden közösség életében. A szabadidő nálam arról szólt, hogy próbáltuk a kórustagokkal tartani a kapcsolatot mindenféle kommunikációs lehetőséggel. Ha szükség volt rá, segítettünk egymásnak. A nyáron még voltak szerepléseink a Zenekedvelők Kórusával, de a második, majd az azt követő harmadik hullám még nagyobb kárt okoz. Kell legalább egy év az egész kórusmozgalomnak, hogy a régi vérkeringés meginduljon. De látjuk, hogy ez az időszak mindenkinek nagyon nehéz, és mégis türelemmel helyt állnak a munkahelyeken. Bízom abban, hogy az oltással megszabadulunk ettől a középkort idéző járványtól.

Ha vége lesz egyszer ennek az időszaknak, az én nagy vágyam az, hogy a sportcsarnokban felnőttgyerek mind ott legyen, és együtt énekelhessünk népdalokat. Nagy szükségünk van rá! Egy gyönyörű nagy Zene Világnapját lehetne együtt tartani.

- Több olyan programot is szervezett és szervez, amellyel meg lehet szólítani a fiatalokat. Az évtizedek alatt mennyit változott a gyerekek zene iránti érdeklődése?

- Nagy fesztivál-szervezéseim közül szívesen beszélek az Európa Cantat Junior Kórusfesztiválról. 1996-ban 27 ország fiataljai énekeltek Kaposváron 10 kórusműhelyben 10 napon át. A Kicsinyek Kórusainak Országos Fesztiválját 1986 óta szervezem meg két évenként, a felnőttkórusok számára az Éneklő Pannónia Kórusfesztivált szintén két évenként, az Éneklő Ifjúság minősítő hangversenyeket és a Bach Mindenkinek Fesztivált évente szervezem, a Kaposvári Kodály Zoltán Központi Általános Iskolával és a Zenekedvelők Kórusával.

Most a második éve szünetel minden program. Cél nélkül, csöndben várnak a kórusok. Milyen szívesen jöttek a kicsinyek a városunkba, zengett tőlük a Kossuth tér, a hangversenytermek. Jöttek Debrecentől Sopronig, Budapesttől Zalaegerszegig. Most a csöndben is próbálunk felkészülni az éneklésre, más módszerekkel. Naponta jönnek a gyerekek hozzám, és kérdezik, hogy „Ani néni, mikor énekelünk..?" Nem is tudok nekik mit mondani… de vágyakoznak rá!

Az éneklési kedv szerintem nem csökkent az elmúlt évtizedekben, inkább azt mondanám, hogy a zene, az éneklés öröméhez vezető lehetőségek változtak meg. Énektanáraink egy része belefáradt a heti egyre csökkent ének óraszám, a szakkörré változott énekkar következményeibe. A tantestületek beletörődtek, hogy nincs az iskolákban énekkar, hogy ismét lemezről megy a Himnusz.

De szerencsére a Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége (a KÓTA) Ifjúsági Bizottsága közreműködésével, és az EMMI támogatásával jött segítség a felélesztéshez. Alsó tagozatban és 5. osztályban heti két ének óra lett, a kórusoknak pályázati segítség érkezett, elindult a Mindennapos Éneklés programja. Magam is támogatom a Mikrokozmosz Református Alapfokú Művészeti Iskola és a Pálóczi Református Alapfokú Művészeti Iskola munkáját, és látom a tanulólétszámok emelkedését, a versenyeken elért szép eredményeket. A Kodály Zoltán Központi Általános Iskola zenei tagozatára is szép számban jelentkeznek.

Van remény. Bíznunk kell a szülők igényességében, a gyermekek szépre, jóra érzékeny lelkében!

Forrás:

Marosi Gábor – Somogyi Hírlap
Stanics Adrienn – Kapos.hu
Széki Éva – Kaposvarmost.hu

❁ ❁ ❁

Dr. Kerekesné Pytel Anna

Dr. Kerekesné Pytel Anna Dalmandon született 1946-ban. Dombóváron tette le a gimnáziumi érettségit, a Kaposvári Tanítóképzőn és a Pécsi Tanárképzőn szerzett diplomát. Később az Eötvös Loránd Tudományegyetem karvezetés szakát is elvégezte. Egész gyermekkorát átszőtték a népdalok, de zenei tehetségére felsőfokú tanulmányai során derült fény igazán.

1965-ben költözött Kaposvárra. Három év múlva a kaposmérői iskolában kezdett tanítani, 1969-ben lett a megyeszékhely Tóth Lajos – későbbi nevén: Kodály Zoltán Ének-zenei – Általános Iskolájának pedagógusa. Ez évtől 1997-ig a Kicsinyek Kórusát, attól fogva a felső tagozat kórusát vezette az iskolában, ahol igazgatóhelyettes és 2001-től művészeti vezető volt. Mindemellett megyei szaktanácsadóként is dolgozott.

Az elmúlt évtizedek során számos kórus művészeti tevékenységét segítette tagként is, vezetőként is. 1965-től 1995-ig énekelt a Vikár Béla Vegyeskarban, ahol szólamvezető volt. 1965 óta tagja, majd másodkarnagya a Szent Imre-templom kórusának, 1994-től karnagyként irányítja a Kaposvári Zenekedvelők Kórusát, 2008-tól a Református Kórust is, és segíti a népdalkórusokat. A minősítéseken mindig a legmagasabb díjakat kapta kórusaival.

Ellátta Somogyban a Kórusok Országos Tanácsa titkári teendőit, és dolgozik a KÓTA országos szervezetének ifjúsági bizottságában. A fiatal tehetségek támogatását és alapfokú művészetoktatási intézmény létrehozását célul kitűző kaposvári Mikrokozmosz Művészeti Alapítvány az ő elnökletével alakult meg 1992-ben. 1990-től 1994-ig dolgozott a városi önkormányzat oktatási, tudományos és kulturális bizottságában; nevéhez fűződik az öt kiemelt művészeti együttes támogatásának kidolgozása. Úgy látja, hogy a zene a közösségépítésnek is fontos eszköze, mert akik szeretnek énekelni, sokkal jobban összetartanak.

Jelenleg is tanít a kaposvári Lorántffy Zsuzsanna Református Általános Iskolában, és egyik vezetője a Pálóczi Horváth Ádám nevét viselő nagybajomi református művészeti iskolának. A hazai és nemzetközi kórusmozgalom elismert személyiségeként évtizedek óta részt vesz a kaposvári kórustalálkozók, fesztiválok, műhelymunkák és nem utolsósorban a külföldi utak szervezésében, emellett pályázatok írásával segíti a költségek előteremtését. Elsőként szervezte meg 1996-ban az Európa Cantat Nemzetközi Kórusfesztivált, 1986 óta szervezi a Kicsinyek Kórusainak Országos Fesztiválját.

Fiatalkorában kiváló tornász volt, és ma is azt tartja: a mozgékonyság, a lendület, a dinamika a zenében éppúgy megvan, mint a sportban. A testnevelés és a muzsika fizikailag és szellemileg is fejleszti, kitartásra, rendszerességre neveli az embert, és elősegíti, hogy harmonikus életet éljen.

A karnagy és zenetanár számos kitüntetés birtokosa. 1990-ben megkapta a *Kiváló Pedagógus*, 1993-ban a *Kaposvár Város Szolgálatáért* elismerést, 1996-ban az *Arany Katedra díjat*. 2005-ben elnyerte a *KÓTA-életműdíjat*, két alkalommal az *Artisjus-díjat*, 2008-ban a *Kaposvár Városért kitüntetést*, 2012-ben a *Somogy Megyei Prima díj közönségdíját*. 2017-ben átvehette a *Magyar Arany Érdemkereszt polgári tagozata* kitüntetést.

(Forrás: Kaposvári Városháza közleménye)

FELHÍVÁS

Tisztelettel kérjük Barátainkat és Pártolóinkat, hogy támogassák a KÓTA kulturális munkáját személyi jövedelemadójuk 1%-ával! Köszönjük!
Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége - KÓTA Adószám: 19660372-1-41

ÉDESAPÁM, GERENDAY ENDRE

középiskolai és főiskolai ének-zenetanár, karnagy emlékére (1926-2014)

1926. április 19-én született Bogyiszlón, ahol édesapja református lelkész volt. Az elemi iskola elvégzése után Nagykőrösön az Arany János Gimnáziumban tanult négy évig, majd szülei nehéz anyagi helyzete miatt (édesapja három fiúgyermeket nevelt) középiskolai tanulmányait a soproni, majd a pécsi gyalogsági hadapródiskolában folytatta. A háború miatt hamarább került sor avatására, a német frontra került, majd 9 hónapig volt amerikai fogságban, sokszor embertelen körülmények között. A puszta földön való fekvést, éhezést, szenvedéseket a kemény hadapródiskolai nevelés tette elviselhetővé. Az akaraterő, amelyet ugyanennek a nevelésnek köszönhetett, sok nehézségen segítette át a későbbiekben is.

Zenei adottságai már gyerekkorában megmutatkoztak, 10 éves korában a kántort helyettesítette a templomban. A hadifogságból visszatérve 1946 nyarán kerékpárral elment Nagykőrösre és jelentkezett a tanítóképzőbe, ahol még abban az évben felvették ötödévre egy különbözeti vizsga után. Ebben az évben mutatta be a képző a Csongor és Tünde c. színdarabot, amelynek ő volt a zongorakísérője, (Mendelssohn műveiből állították össze a kísérőzenét), innen ered szeretete a zenés színpad iránt. 1947-ben szerzett kántortanítói oklevelet (tanára volt Márton Barna), ezzel az oklevéllel jelentkezett Budapesten a Zeneakadémiára, itt elvégezte az énekszaktanítói tanfolyamot, ahol többek között Kodály Zoltán, Bors Irma, Bárdos György, Zalánfy Aladár és Gárdonyi Zoltán tanították. Egyik tanára beajánlotta a Fővároshoz, így sikerült állást kapnia egy általános iskolában, ahol a következő évtől kezdve kinevezett énekszaktanító lett.

Tovább akart azonban tanulni, mert egyházkarnagyi álmai voltak. Felvették a Zeneakadémia Egyházzenei tanszakára, de az első év befejeztével az egész tanszakot megszüntették. Így került a Középiskolai Énektanár és Karvezető szakra, ahol 1952-ben szerezte meg oklevelét. Tanárai voltak többek között Ádám Jenő, Zalánfy Aladár, Gárdonyi Zoltán, Viski János, Járdányi Pál, Vásárhelyi Zoltán, Bartha Dénes, Szabolcsi Bence, Gaál Margit, Nagy Olivér.

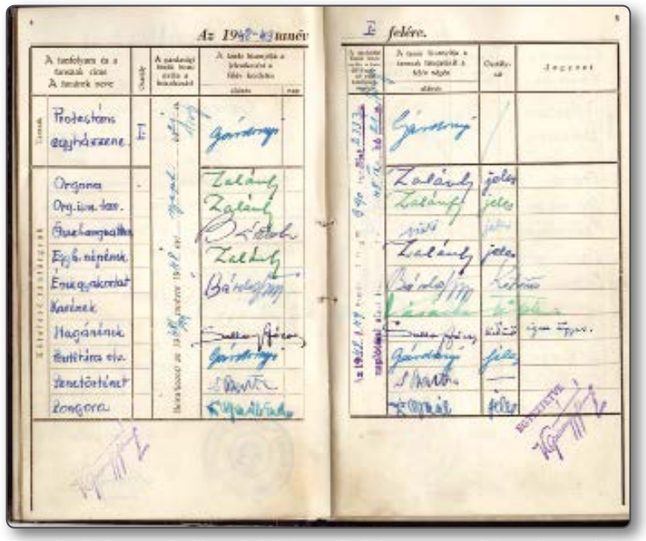

Gerenday Endre zeneakadémiai leckekönyve (Egyházzenei tanszak, 1948/49. tanév)
A tanári névsor a budapesti Zeneakadémia közelmúltbeli aranykorát idézi:
Bárdos György (énekgyakorlat), Bárdos Lajos (összhangzattan), Bartha Dénes (zenetörténet), Gaál Endre (zongora), Gárdonyi Zoltán (protestáns egyházzene, partitúraolvasás), Sallay Józsa (ének. hangképzés), Zalánfy Aladár (orgona, protestáns egyházi népének, orgonaismeret), továbbá Zathureczky Ede (főigazgató) és Kapitánffy István (főtitkár)

Zeneakadémiai tanulmányaival párhuzamosan már általános iskolában tanított, 1948– 1951 között a Lajos utcai Általános Iskolában volt ének-zenetanár, egy évig az Attila utcai általános iskolában tanított, majd 1952–1962 között a Fényes Adolf utcai Általános Iskolában működött ének-zenetanárként.

Itteni fiúkórusával nagy sikerrel szerepelt a Zeneakadémián Kodály Zoltán jelenlétében, aki külön kiemelte a fiúkórus kiváló előadását. A Fényes Adolf utcai és Tímár utcai általános iskolás gyermekekkel zenés színpadot hozott létre, ahol előadták Kacsóh Pongrác: János vitéz c. daljátékát, majd Kodály Háry Jánosát a szerző jelenlétében. (Kodály tanár úr egy felvonást akart meghallgatni, de végül ottmaradt az egész előadás alatt!). Az Attila utcai általános iskolában színpadra állították a Székely fonót, és a kórus mellett zenekart is alapított. Többek között Mozart Gyermekszimfóniájának előadásával értek el nagy sikert. Számos nyári tábort szervezett, amelyek során a gyerekkorában megismert és megszeretett cserkészhagyományok felhasználásával tette felejthetetlen élménnyé valamennyi diákja számára a közös együttlét minden percét.

ZAK végzősök

Gerenday Endre felülről a második tanári sorban balról haladva a második. Nemcsak a tabló, de a „ÁLT. FIÚISKOLA”-i elnevezés is már történelem.

1950-ben megnősült. Felesége, Fallenbüchl Ágnes kézimunka-földrajz szakos tanárnő volt, akit 1956-ban Forradalmi Bizottsági tagsága miatt letartóztattak, majd állásából elbocsátottak, ettől kezdve **hat évig gyári segédmunkásként, később kávéfőzőként dolgozhatott egy eszpresszóban**, 1962-től taníthatott csak ismét. 57 évet éltek együtt, jóban, rosszban kitartva egymás mellett.

Egy lányuk született, Ágnes, aki **édesapja példáját követve** szintén a zenei pályát választotta. Később ő lett állandó zongorakísérője, így nemcsak a családi kapcsolat, de a szakmai munka is összekötötte őket.

1962-től a Budapesti Tanítóképző Intézet Gyakorló Iskolájának ének-zenetanára lett, ahol az iskolai kórussal számos sikert ért el, bemutató órái legendásak voltak, a gyerekek rajongtak érte.

1968-tól két évet tanított Jászberényben a Tanítóképző Intézetben intézeti tanárként, 1970-ben visszakerült Budapestre a Tanítóképző Intézetbe majd Főiskolára, ahol főiskolai docensként,

„1962-től a Budapesti Tanítóképző Intézet Gyakorló Iskolájának ének-zenetanára lett…”

majd tanárként működött. 1988-ban vonult nyugalomba, de az esti tagozaton még tovább tanított 1995-ig. 2004 év végéig tanított a Nemzetközi Pető Intézetben, ahol a leendő konduktorokat oktatta ének-zenére.

A Főiskolán elsősorban az ének-szakkollégiumon tanított ének-zenét, tanítás-módszertant, zenetörténetet és hangszerjátékot. Tanítványait nem csupán a zene, a tanítás, a kórusművészet, de a színház tiszteletére-szeretetére is tanította, hiszen pályáját végigkísérték a zenés színpadi előadások. Megalapította a Főiskola Zenés Színpadát, amelynek zenei vezetője lett. Műsorukon szerepelt többek között Mozart: A Színigazgató, Donizetti: A csengő c. vígoperája, Paisiello: Komikus kantátája, Kodály: Háry János c. daljátéka és Ránki-Vas- Hubay: Egy szerelem három éjszakája c. zenés színműve. Ez utóbbi bemutatóján két szerző is részt vett, és a legnagyobb megelégedés hangján szóltak az előadásról.

Növendékeitől, hallgatóitól megkövetelte a felkészülést, általános műveltsége, tájékozottsága mindenhol elismerést keltett. Nagyon szerette a zene mellett a történelmet, az irodalmat, a természetet, nagyon sokat olvasott, 80 éves kora után is fejből idézte a kisdiákként megtanult latin memoritereket, magyar és külföldi költők verseit, sőt újakat is megtanult. Tanári működése alapján mintegy nyolcszor kapott kisebb, nagyobb elismerést.

1948-tól megszakítás nélkül vezetett kórusokat. Énekkaraival a legmagasabb minősítési fokozatokat érte el, számos kórusversenyen, fesztiválon nyert díjakat.

Talán a legbüszkébb szeretett tanára, az elfogulatlan kritikus, nagyszerű szakember, Nagy Olivér méltatására volt, amit a hatalmas Liszt mű, A kovács előadása után írt róla és a BKV Egri Ferenc Férfikaráról: „Gerenday Endre vezénylését a formálás és szerkesztés szabadsága, zeneiség és szuggesztivitás jellemezte”.

Nagyon jól beszélt németül és angolul, 60 éves volt, amikor beleszeretett Finnországba és a finn nyelvbe, amit pár év alatt egész jól elsajátított. A nyelvtanfolyamon szerzett barátai tanácsára megalapította a Kalevala Vegyeskart, amellyel évekig próbált saját lakásában. Az énekkarral számos fellépésük mellett nagysikerű koncertkörutat tett 1994-ben Finnországban, itteni művészi munkájáért megkapta a Kalevala Baráti Kör ikergyűrűjét, amelyet egész életében büszkén hordott.

A karnagyok közt ritka kivételként arra is figyelt, hogy amikor egy énekkartól eljött, megfelelő utód álljon a helyén. Szívéhez nagyon közel állt a solymári két együttese, mindkettővel a legmagasabb fokozatot érte el, lemezfelvételeket jelentetett meg, külföldi utak alkalmából szerzett dicsőséget Magyarországnak. Itteni munkájáért kapta meg a „Solymárért” kitüntetést, és amire a legbüszkébb volt, a Csokonai Vitéz Mihály-alkotói díjat. Amikor 2011-ben végleg elbúcsúzott a vezénylestől – mert azt is tudta, mikor kell ezt megtenni – Solymár rendezte meg búcsúkoncertjét is. Szerencsére lejegyzésre kerültek a solymári barátaihoz ekkor mondott gondolatai: „Mindenekelőtt azonban a legbüszkébb arra a szeretettől áthatott köszöntésre vagyok, amellyel minden kórusom megajándékozott. A kórusvezetők tudják, hogy nem elég a mű megtanítása, de meg kell éreztetni a szerző nemes szándékát, amely igazabbá, jobbá teszi az emberiséget. Nagy dolog az, amikor azt mondja egy dalos: Tanár Úr, nekünk ez az igazi ünnep, amikor itt vagyunk.

Ezt az eredményt a jóhangulatú próbák kemény munkája alakította ki, ahol nagyon fontos, hogy egyszerre vegye mindenki a levegőt, azonos legyen a hangzás, a kórus minden tagja érezze a mű lényegét, tudjon eggyé válni a karnaggyal. A legnagyobb örömöt mégis az okozta, hogy minden kórustag arca mindig tükrözte a szerző által megírt igazságot, a művek lényegét, és a hazaszeretetet.”

Kórusai:

1949–1950: Textor Kendőgyár vegyeskara / Lőrinci Vattagyár vegyeskara
1950–1957: Újpesti Gyapjúszövő Énekkara
1952–1977: Ganz Kapcsolók és Készülékek Gyára „Újvilág” férfikara
1977–1980: Kőbányai Általános Munkásegylet férfikara
1978–1990: BKV „Egri Ferenc” férfikar (fesztiválfokozat)
1979–1991: Volánbusz „Liszt Ferenc” férfikar (fesztiválfokozat)
1989–2005: Solymári Férfikar (hangversenykórus)
1990–2009: Láng Művelődési Ház Férfikara/Acélhang Férfikar
1991–1997: Kalevala Vegyeskar (az énekkart ő alapította)
1998–2007: Solymári Hagyományőrző Asszonykórus (Arany Rozmaring díj)
2006–2011: Zengő Kórus

Kitüntetései:

1986: Munka Érdemrend Bronz fokozat
1996: Magyar Köztársasági Érdemrend Kiskereszt
2002: „Solymárért” kitüntetés (Solymár kulturális életének fellendítéséért, közösséget teremtő karizmatikus szakmai tevékenységének elismeréséért)
2005: Csokonai Vitéz Mihály-alkotói díj (a kórusművészet és a hagyományok ápolása terén kifejtett több évtizedes példamutató szakmai munkája, életműve elismeréséért)

Gerenday Endre és a Solymári Hagyományőrző Asszonykórus a Müpa-ban.

A Zeneakadémia „friss” gyémántdiplomásaként leányával, Gerenday Ágnes karnaggyal.

2006-ban jelent meg a KAIROSZ Kiadónál „Negyedszázad vándorútján – Bogyiszlótól a heilbronni fogolytáborig” c. önéletrajzi könyve.

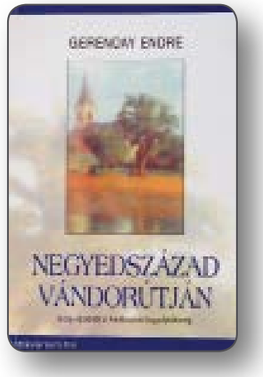

Amikor kicsit enyhébb lett az élet, nagyon szeretett autót vezetni, utazni, családjával bejárta egész Európát, sátorral, campingekben lakva, ebben fáradhatatlan társa volt szeretett felesége és lánya.

Saját erejéből építette fel nyaralójukat Tatán, kitanulva a kőműves – ács és minden egyéb házépítő mesterséget is.

Akárhol volt, mindenütt ő volt a társaság középpontja, azonnal énekelt, zongorázott, rengeteg népdalt tudott. Egyik kedves solymári kórustagja ezt írta róla: „…mégis mindenekelőtt a próbák jutnak eszembe. Azok a tartalmas, érdekes és élményszerű próbák, ahol elkezdődött valami, ami megmagyarázhatatlanul vonzotta az ember figyelmét a zene felé még akkor is, ha éppen nem a kedvünk szerinti kórusművet tanultuk, illetve gyakoroltuk. Most már tudom, hogy ez az Ő egyéniségéből fakadó vonzerő lehetett. Bandi bácsi életében legendává vált, akár egy emlékünkben élő jó tanár. De hát az volt, és még több. Tanár-tanító, muzsikus és EMBER! EMBER és TANÁR, aki a közösség igazi formálója, aki tudásával, saját életpéldájával, szakmája iránti alázattal, hazaszeretetével zászlóként állt előttünk.” (*Bonivárt Attila*)

Eltávoztának hírére egyik kedves barátja azt mondta: „nála tisztább lelkű embert nem ismertem. Egyike volt azoknak az igazi úriembereknek, akinek egész lényéből nemesség sugárzott. Mércéje példaképül szolgált és fogódzott jelentett sokak számára. Derűs, bölcs egyénisége sugározta a szeretetet. Nagyszerű karnagy, elhivatott tanár volt, sokak példaképe”.

Gerenday Ágnes

BÚCSÚ ALMÁSI ISTVÁNTÓL

(1934–2021)

Almási István, az erdélyi magyar népzenetudomány nagy alakja 2021. március 8-án visszaadta lelkét Teremtőjének. Hallá óriási vesztesség az egész magyar népzenetudomány számára. Szakmai igényessége olyan megnyerő emberi tulajdonságokkal párosult, hogy most eltávozása nagy űrt hagyott maga után nemcsak szakmai, hanem baráti környezetében is. Fájó szívvel búcsúznak tőle hozzátartozói, egykori munkatársai, volt tanítványai, ismerősei.

Almási István 1934. december 8-án született Kolozsváron. Zenekedvelő lelkész családban nőtt fel, így már elemi iskolás korában 8 évesen hegedülni tanult. 1945-1948 között a Kolozsvári Református Kollégium diákja volt, azonban az egyházi iskolák államosítása miatt, 1951-ben, a 2. számú Fiúlíceum tanulójaként érettségizett le. Az eleinte lelkészi - titokban geológus - pályára készülődő fiatal Almási István „isteni gondviselésnek” tulajdonítja azt, hogy végül zenei pályát választott. Felsőfokú tanulmányait a Kolozsvári Gheorghe Dima Zeneművészeti Főiskolán végezte, ahol 1956-ban szerzett zenetanári és karvezetői oklevelet. Olyan kiváló tanárai voltak, mint Jagamas János, Major Ferenc és Nagy István, akik a későbbiekben nagymértékben meghatározták a fiatal népzeneku-

tató és karvezető munkásságát. 1989-ben dr. Romeo Ghircoiaşiu professzor irányításával szerezte meg a „zenetudomány doktora" címet. Disszertációjának címe Az erdélyi népzenekutatás kezdeti szakasza (1920-ig) volt.

A népzenekutatás iránt még főiskolai hallgató korában kezdett érdeklődni. Mestere Kodály Zoltán egykori tanítványa, Jagamas János volt. Vezetésével 1953-ban a Nádas menti Türében járt először népdalgyűjtő úton, 1954-ben közölte első szakdolgozatát. 1957. január 15-től 2004. december 1-jéig, nyugdíjazásáig a Román Tudományos Akadémia Kolozsvári Folklórintézetben dolgozott, végigjárva a tudományos ranglétra összes fokát: 1960-ig próbaidős kutatóként, 1960 és 1969 között kutatóként, 1970-től tudományos főmunkatársként, 1992 óta pedig I. fokozatú tudományos főmunkatársi minőségben. Jagamas János távozása után, 1960-tól egyedüli magyar kutatóként szervezte és irányította a kolozsvári műhely archívumát.

Tudományos munkássága alatt több mint 130 erdélyi és partiumi településen végzett népzenei gyűjtéseket. Jagamas Jánoshoz hasonlóan, olyan falvakra irányította figyelmét, ahol korábban a kutatók csak kevésbé, vagy egyáltalán nem végeztek rendszeres népzenei feltárásokat. Így, olyan területeken, mint Aranyosszék, Nyárádmente, Érmellék, Kis-Küküllő mente, Lápos mente, Szilágyság, Homoród és Háromszék, ahonnan közel 5000 vokális és hangszeres dallamot rögzített, ebből több mint 4000-et le is jegyzett.

Vizsgálódásai főleg a népi dallamok osztályozására, rendszerezésére és tipológiájára irányultak, továbbá a népzenekutatás történeti kérdéseire, az etnikai kölcsönhatásokra, valamint a tudományterületen felmerülő módszertani problémákra. Több mint félszázados munkája alatt 12 könyvet jelentetett meg (részben társszerzőkkel), 166 tanulmányt, cikket és recenziót közölt magyar, román, angol és német nyelven. Ezenkívül 190 előadást tartott különböző tudományos tanácskozásokon, közművelődési fórumokon és oktatási intézmények rendezvényein Romániában, Magyarországon, Ausztriában, Szlovákiában és Németországban népzenei, egyházzenei és zenetörténeti témákról. Tudományos írásait saját maga írta román, német és angol nyelven, fordítóra nem volt szüksége.

Munkái közül kiemelném A lapádi erdő alatt című kötetét, amelyet Szenik Ilonával és Zsizsmann Ilonával közösen adtak közre. 1969-ben Olosz Katalin Magyargyerőmonostori népköltészet című monográfiájában százlapnyi függelékként több népdalt tett közzé a falu énekes repertoárjából. 1970-ben Marosvásárhelyen, Iosif Herţeával közösen adta ki a 245 melodii de joc. 245 népi táncdallam. 245 Tanzmelodien című gyűjteményt, amely magyar, román és száz szöveges táncdalokat és hangszeres népzenét tartalmaz. 1972-ben látott napvilágot a Tavaszi szél vizet áraszt című antológia. A gondosan összeállított kötet, amely az egész nyelvterület magyar népdalainak a gyöngyszemeit tartalmazza, olyan nagy sikert aratott, hogy 1982-ben újra kiadták, és ma is használják a magyar nyelvű iskolákban. Több éves gyűjtőmunka és rendszerezés után, 1979-ben adta ki a Kriterion Kiadónál a Szilágysági magyar népzene című népdalgyűjteményét, amellyel 1981-ben elnyerte a Román Akadémia Ciprian Porumbescu díját. 1974-ben Benkő Andrással és Lakatos Istvánnal közösen jelentették meg a Seprődi János válogatott zenei írásai és népzenei gyűjtése című hiánypótló, ismeretlen népzenei anyagot tartalmazó kötetet. 1984-ben rendezte sajtó alá Jagamas János A népzene mikrokozmoszában című tanulmánykötetét. 1986-ban, a Faragó József gondozásában megjelent Virágok vetélkedése – Régi magyar népballadák című kötetéhez ő válogatta és rendezte sajtó alá a dallamokat.

2009-ben 75. születésnapja alkalmából Kolozsvárt jelent meg A népzene jegyében – Válogatott írások című munkája, amelyben szin-

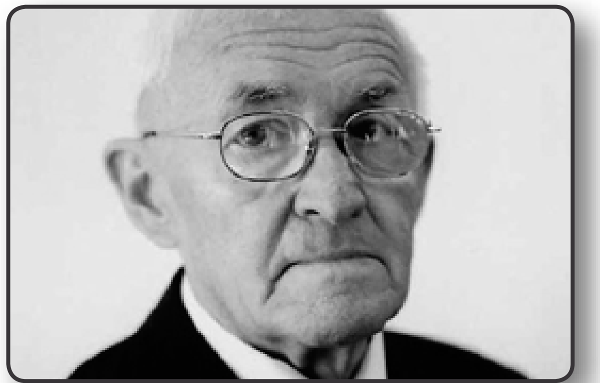

te fél évszázados munkájának eredményeit foglalja össze. Ez a kötet függelékként tartalmazza addig megjelent munkáinak teljes jegyzékét is (307–323. old.). Tudományos pályája utolsó szakaszában lektorálta a Magyar Népzene Tára Domokos Mária által szerkesztett XI. és Paksa Katalin által szerkesztett XII. kötetét (mindkettő 2011-ben jelent meg), valamint Bereczky János A magyar népdal új stílusa című monográfiáját (2013). Utolsó gyűjteményes kötete 2019-ben, Budapesten jelent meg a Magyar Művészeti Akadémia kiadásában, „Most jöttem Erdélyből..." Írások népzenéről és népdalkutatásról címmel. Ebben a könyvében főleg az életpálya utolsó évtizedének termése található. A kötet végén fegyelmezett tömörséggel, szenvtelen tárgyszerűséggel foglalja össze saját életútjának eseményeit. Stílusa minden megjelent közleményében pontos, világos, fegyelmezett és ugyanakkor eredeti.

Almási István nemcsak a népzenetudomány terén mutatott fel kitűnő eredményeket. Éveken át, kántori tevékenysége mellett, több kórust vezetett, 1990-1993 között pedig elvállalta az Erdélyi Református Egyházkerület főgondnoki tisztségét.

Kivételes szakmai tudását és nagyra becsültségét az évek során felhalmozott díjak és kitüntetések bizonyítják. Elismerésképpen, 1970-ben megkapta a Kulturális Érdemrendet. Zenetudományi munkásságáért 2001-ben a Magyar Köztársaság Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma Szabolcsi Bence-díjjal tüntette ki. 2004-ben a Romániai Magyar Dalosszövetség a népzenekutatás terén elért kiváló eredményeiért a Jagamas János-díjjal jutalmazta. 2004-ben, Budapesten, a Magyar Művészetért Díj Kuratóriuma Kodály Zoltán-emlékdíjat adott át neki. 2009-ben a Magyar Tudományos Akadémia, a Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságának a határozata alapján lett az Arany János-érem birtokosa. 2010-ben a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem szenátusa a Doctor Honoris Causa címet adományozta a számára. Teljes munkássága elismeréseként 2014. december 8-án a Kriza János Néprajzi Társaság Életműdíjjal tüntette ki.

Almási István egyik fő érdeme az, hogy az újonnan indult magyar nyelvű zenei főiskolákon vállalt népzeneoktatást. Éveken át a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Református Tanárképző Kar Zenepedagógia Tanszékén, a marosvásárhelyi Színházművészeti Egyetem Zeneművészeti Karán és a Partiumi Keresztény Egyetem Egyházzene szakán, Budapesten az ELTE Folklór Tanszéken, valamint a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Népzenei Tanszékén tartott előadássorozatot a magyar népzene stílusrétegeiről és a népzenekutatás történetéről.

Rendes tagja volt Magyar Művészeti Akadémiának, tiszteletbeli tagja a Magyar Kodály Társaságnak, alapító tagja a Kriza János Néprajzi Társaságnak, levelező tagja a Magyar Néprajzi Társaságnak, külső köztestületi tagja a Magyar Tudományos Akadémiának, tagja az Erdélyi Múzeum-Egyesületnek, a Magyar Zenetudományi és Zenekritikai Társaságnak, a Romániai Zeneszerzők és Muzikológusok Szövetségének és a Nemzetközi Magyarságtudományi Társaságnak.

Végül röviden Almási Istvánról, a tanárról, a mentorról, a barátról is szeretnék beszélni. 2005 őszén a kolozsvári BBTE Református Tanárképző Karának Zenetudomány Tanszékén ismerkedtünk meg. Magyar népzenét tanított. Rendkívül elegáns volt, pedáns, mindig öltönyben, nyakkendővel jelent meg az előadásain. Nemcsak az órán, hanem a szünetekben is, ahányszor csak lehetőség adódott, mindig beszélgetett velünk a magyar népzenéről általában, de főleg a népdalok előadásmódjáról. Órákon pontos, komoly, fegyelmezett és precíz volt. Óriási tudással, kitűnő pedagógiai érzékkel rendelkezett, ötvözte a szigort a jósággal, a komolyságot a humorral.

Egyetemi éveim után sem szakadt meg a kapcsolatom Almási Istvánnal. A doktori képzés alatt sokszor fordultam hozzá segítségért, útbaigazításért. Ezt követően, kapcsolatunk megerősödött. 2013 novemberében a Román Tudományos Akadémia Folklór Intézete fiatal népzenekutatói állást hirdetett meg, amelyet sikeresen megpályáztam. Később tudatosult bennem az, hogy ezt a feladatot, szinte fél évszázadon keresztül, Almási István látta el. Megtisztelő feladat volt tehát számomra, de ugyanakkor nehéz kötelezettségekkel is járt. Szenik Ilona eltávozása után Almási István volt az, aki segített különböző népzenei kérdések megválaszolásában. Rendszeresen konzultáltam vele, akármikor felhívhattam, tanácsot kérhettem, szakirodalmat, útbaigazítást és – nem utolsó sorban – fiatal pályakezdőként bátorítást. Igazából csak most, eltávozásakor tudatosul bennem az, hogy milyen lehetett számára, amikor egyik beszélgetésünkkor azt mondta, hogy „fiatal kutatóként irányítás nélkül maradtam", utalva arra, hogy 1960-ban Jagamas Jánosnak, egy álláshalmozást tiltó törvény miatt el kellett hagynia a Folklórintézetet.

Mit tanultam szeretett tanáromtól, mentoromtól, barátomtól? Elsősorban pontosságot, igényességet, komolyságot, becsületességet. Amikor bizonytalan vagyok, kimerülök, vagy aggódok, mindig eszembe jutnak a szavai: „Mindenki maradjon a helyén, ott, ahová a sors állította! Dolgozz, és ne csüggedj!"

Isten veled, kedves Tanárom. Emléked legyen áldott!

Dr. Gergely Zoltán
tudományos kutató
Román Tudományos Akadémia Kolozsvári Folklór Intézete

REMÉNYI KÁROLY KARNAGY- ZENETANÁRTÓL,
volt zeneiskolaigazgatótól, az esztergomi zenei élet meghatározó alakjától vettünk búcsút

Az Esztergomi Zeneiskola igazgatói székét 1999-ben adta át, nyugdíjasként 2011-ig tanított az intézményben. Az Esztergomi Városi Szimfonikus Zenekar vezetését fokozatosan bízta fiára, míg legtovább, dacolva egészsége romlásával, élete utolsó aktív éveiben a Balassa Bálint Vegyeskart vezette, egyre ritkábban, egy-egy műsorsszám erejéig, míg végül elfáradt…

1965 szeptemberében – a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolát befejezve – nagy lelkesedéssel kezdte meg tanári munkáját Esztergomban, az Esztergomi Zeneiskolában. 55 éven át dolgozott fáradhatatlanul a fiatalokkal, a fiatalokért, a város zenei életének felvirágoztatásáért.

A zeneiskolában a szolfézs tárgy szeretetére, fontosságára nevelt, a Dobó Katalin Gimnázium vegyeskarának élén a kórusban éneklő több száz fiatalnak adott felejthetetlen élményeket. Ez jelentette számára az életet, a kiteljesedést és az elhatározást, hogy mindent megmozgasson egy, a zenei/művészeti nevelést teljességében befogadó, méltó és önálló zeneiskolaépület megvalósításáért. Kétkezi munkát, időt, saját anyagi hozzájárulást nem sajnálva, a segítő embereket összefogva, hihetetlen lelkesedéssel és kitartással érte el mindezt. Ahogyan az építkezést, úgy a szakmai munkát is irányította 1970-1999 között az általa megálmodott intézményben.

Nem volt könnyű. Kapott hideget, meleget is. Voltak, akik kritizálták, de többen, akik mellette álltak, szerették, tisztelték elhivatottságát, konok kitartását. Nem a jelenben élt, távolabbra, előbbre látott, mint sokan mások. Csendesen tűrt, ha kellett, tudta, hogy később értelmet nyer, beérik majd az elgondolása, mint a zeneművek a próbák során.

Ahogyan gondoskodott az ifjúság neveléséről a kicsi előképzős korosztálytól a gimnazistákig, úgy gondozta, fejlesztette és vezette a fiatal felnőtteket tovább a kórusének lés magaslataiba a Balassa Bálint Vegyeskar, valamint a Budapest-Pestszentlőrinci Árpád-házi Szent Margit Plébánia kórusának karnagyaként. Számos koncert, fesztivál, sikeres kórusverseny… kisebb kórusművek, misék, oratóriumok a régi zenétől, a modern művekig. „Mindenevő" volt, de mindig volt egy-egy választott kedvence, amelyért rajongott. Lelkesedése felvillanyozta az együttest, s az erőn felüli teljesítés hevétől kimerült feladni akarás perceiben Ő még mindig szárnyalt, Benne még mindig volt lelkesítő energia és humor.

Kórusvezetői munkája mellett – mintegy hiányt pótolva – 1968-ban újjá szervezte a városi szimfonikus zenekart. Az együttes nagy-

szabású zenekari művekkel örvendeztette meg éves bérleti sorozataiban a közönséget, s egyben az énekkarral közös fellépésekre – oratorikus művek bemutatására – adott lehetőséget. Sikeres, felemelő időszak volt ez a komolyzene iránt érdeklődő közönség, az együttes tagjai és vezetőjük számára.

Tanárként, karnagyként és karmesterként azon nagy zenészek táborába tartozott Ő, aki ízlésesen, alázatosan, a legteljesebb mértékben tudott hitelesen adni a tudásából, Magából és Maga által érzéseket, élményeket a zenén keresztül.

Kiváló fiatal művészek szárnypróbálgatásait segítette, lehetőséget adva számukra a szimfonikus zenekar élén szólistaként, és mindig szeretettel, bizalommal fogadta a fiatal kollégákat a zeneiskolában. Büszkén és nagy tisztelettel beszélt tanítványairól, akik „többre vitték", s jelenleg a magyar zenei élet kiválóságai.

Szerényen élt azzal a biztonsággal, hogy jó ügyet szolgál. Bízott a Jó Istenben, megvallotta hitét, melyből mind családi életében, mind szakmai útján merített. Almamelléken nevelkedett, mely falucskát mindig meghatódva, kis mosollyal a szája szegletében, ízesen említett. Egész életét és munkásságát Esztergom város zenei nevelésének- és zenei kultúrájának fejlesztésére, épülésére szánta. Tudatosan tette nyilvánvalóvá hazaszeretetét: a koncerteken felesége által varrt bocskai öltönyt viselt és nem csak ünnepeken tűzte ki a kis nemzeti színű kokárdát.

A zeneirodalom gazdag kincsei közül talán az oratorikus műfaj volt számára a legkedvesebb, az akkumulátor, mely feltöltötte, éltette. Így volt ez 2019. február 2-án, az esztergomi Ferencesek Szent Anna-templomában is, az általa „búcsúkoncert"-ként megnevezett hangversenyen, amikor utoljára vezényelte mindhárom szeretett együttesét.

Az előadásokra olyan rejtett energiákat, rezdüléseket tartogatott, olyan átszellemült zenei megoldásokat hozott elő, melyek sokszor szívfacsaró, könnyfakasztó hatást gyakoroltak mind előadókra, mind a hallgatóságra. Ebben állt legfőbb ereje. Hogyan lehetséges ez? „Onnét felülről"!

Tudta Ő ezt, és „Hálát adott mindenért"! Idősebb korára sokszor elragadta az érzelem. Nagy akaraterejével is nehezen gyűrte le meghatódottságát, könnyeit. Ezzel is nevelt és hatott, jelezve és nem szégyellve érzelmi gazdagságát, mely mutatja művészi és emberi nagyságát.

Nagy űrt hagyott maga mögött. Életútja során számos díjjal, elismeréssel köszönték meg munkáját:

Babits-díj (*2007*), Karnagyi KÓTA-díj (*2008*), Öveges József díj (*2009*), Megyei Príma díj (*2011*), Pro Urbe Esztergom díj (*2015*), KÓTA Életmű díj (*2016*), Szent Adalbert díj (*2017*). Az esztergomi Zsolt Nándor Katolikus Zeneiskola falán kihelyezett emléktábla jelzi a város iránta való tiszteletét. Köszönjük a több, mint fél évszázadot, melyet velünk töltött, hogy ez idő alatt „segítő kézként megtette, amit tehetett"! Hite szerint fényeskedjék Neki az örök világosság, s lelke nyerje el a boldogságot az örök mennyei harmóniában!

Esztergom, 2021. február 15.

Udvardyné Pásztor Ágnes
a Zsolt Nándor Katolikus Zeneiskola igazgatója,
a Balassa Bálint Vegyeskar karnagya

AZ UTOLSÓ LEVELEZÉSEK GERZANICS MAGDIKÁVAL

Több mint két évtizede a Zeneszó hasábjain ismerkedtem meg Dr. Gerzsanics Magdolnával. Érdeklődéssel olvastam írásait a népzene köréből, és a szerkesztő Gál Béla remek fotói segítették a megismerést. Amikor a KÓTA közgyűlésén találkoztunk, már ismerősként üdvözölhettük egymást. Ő is az írásaimon keresztül ismert meg engem. Rögtön volt közös témánk, a „Zoborvidék", ahova Magdi gyakran járt, és én, mint a Kodály Társaság krónikása részt vettem a Társaság néhány évvel azelőtti nagyon jól sikerült zoborvidéki kirándulásán.

Emlékezetes számomra az a Közgyűlés, amit az időben tartottak, amikor a KÓTA iroda a Rákóczi úton a Szlovák Kulturális Központ épületében dolgozott, és annak a Kultúrtermében találkoztunk. Talán nem is véletlen, hogy éppen ott hívott meg engem Magdika a következő zoborvidéki népzenei útjára. Ünnepi alkalom adott erre lehetőséget.

Pünkösdi Folklórfesztiválra szólt a meghívó, 2006. június 4-én a pogrányi szabadtéri színpadon. A szervezők: a Csemadok Területi Választmánya-Nyitra, Pográny Község Önkormányzata és a Csemadok Pogrányi Alapszervezete.

Kettesben utaztunk Magdika autójával, volt időnk és alkalmunk szakmai és magán életünkről beszélgetni, emlegette két lányát (egyik Németországban élt), és kedves unokáit.

A Nyitrai járásban lévő Pogrányba délelőtt érkeztünk, megható szeretettel fogadtak a templomtéren és egy baráti hangulatú ünnepélyes ebéd vendégei lehettünk. Magdikát jól ismert barátként fogadták, nekem a vendéglátók a környezet, a zoboraljai községek bemutatását, életük megismertetését igyekeztek minél elevenebben elmesélni. De hogy ez maradandó emlékké váljon, az ünnepség végén különböző írott és képes anyaggal ajándékoztak meg. Így vált mindez maradandóvá, és most elővéve e színes anyagot segít az emlékezésben, újra fölelevenítheted az elmúlt időket.

Reprezentatív kiadású a „Zoboralji községek Regionális Társulása" c. kis füzet, mely a 15 tag község nevét közli magyar és szlovák nyelven, és néhány szavas ismertetés szerepel, megemlítve, hogy valamennyi község első írásos emléke az 1075-től 1259-ig terjedő dokumentumokból származik.

A Fesztivál 14 órakor kezdődött, elbűvölő volt a táj szépsége, és a ragyogó napsütésben egyre szebb, sokszínű népviseletben érkező csoportok villantak föl. A megnyitó beszéd után Magdikát kérték, hogy fáradjon a színpadra, ott üdvözölték, majd Ő is elmondta köszöntő beszédét. Számomra ez volt az első alkalom, hogy írásaiban megismert szeretettel teli kedves stílusát élőben halljam. Kedvességének, szerénységének, áradó szeretetének különleges varázsa volt. Aki őt hallotta, az örökre a szívébe zárta.

Megvan az egykori meghívóm, úgyhogy felsorolom az akkor szereplő kórusokat: Pogrányi Magyar Tannyelvű Alapiskola diákjai; Pogrányi Férfikórus; Tárkányi Hóvirág Népdalkör; Csitári Menyecskekórus; Kútyika Nagycétényi Női Éneklőcsoport; Szimő Alapiskola diákjai; Szimő Nyugdíjaskör; Tatabányai Bányász Dalkör; Alsóbodoki Női Éneklőcsoport; Ekeli Nyugdíjaskör; Gesztei Télizöld Női Éneklőcsoport; Zsérei Zsibrice Hagyományőrző Csoport. Változatos, gazdag műsorral szerepelt minden kórus, jól válogatott népdalcsokrok, lakodalmas énekek, Kossuth-dalok hangzottak el igényes, szép és örömteli előadásban. A műsor befejeztével ismét Magdika lépett a színpadra, elismerő és értékelő szavakkal méltatatta az előadást. Vidám, baráti énekes-táncos mulatsággal zárták ezt a felejthetetlen élményt jelentő Zoboraljai Pünkösdi Fesztivált.

Magdikával még egy csodálatos közös, nagy utazásunk volt. Kedvelt tevékenysége volt az idegenvezetés, rendszeresen szervezett kirándulásokat szeretett pátriájába Kárpátaljára is. A 2010-es évek elején, egy szép nyári napon Budapestről több napos autóbuszos útra indultunk, úgy emlékszem, huszan voltunk együtt, főleg újpesti és tatabányai lakosok, és közöttünk volt Vass József (Lajos testvéröccse) is kedves feleségével.

Csodálatos tájakon, kulturális emlékek között jártunk, láthattuk Beregszászt, Munkács várát, Ungvárt, a Vereckei-hágót, megkoszorúztuk Bartók kültéri mellszobrát Nagyszöllősön. Nagyrészt a magyarlakta község kedves, vendégszerető családjainál lettünk elszállásolva, ahol az esti beszélgetések megerősítették a baráti összetartozás magyar szálait. Az utolsó délutánon a község iskolájában részt vettünk Vári Fábián László kárpátaljai író, költő előadásán, ami különleges szellemi feltöltődést jelentett. Most örömmel teszem közzé a hírt, hogy Vári Fábián László 2021. március 15-én Kossuth-díjban részesült.

Magdikával az évek során többször találkoztunk szakmai összejöveteleken, így például a „Landesrat" – a Magyarországi Német Ének-Zene- és Tánckarok Országos Tanácsa – által rendszeresen szervezett német nemzetiségi énekkarok versenyének zsűrijében. Nagyon meghatott, amikor a Pesti Vigadóban jelen volt 2016. januárjában a Csokonai Vitéz Mihály-díj ünnepi átadásán, (melyben akkor részesültem), majd a laudációja megjelent a Zeneszóban.

Most elevenítettem fel ezen emlékeimet, amikor tudomásomra jutott Magdika halálhíre. Döbbenetes volt, mert a Facebook hírét nyitottam meg, mely értesített Dr. Gerzanics Magdolna március 30-iki születésnapjáról... és ekkor ott találtam szembe magam a nekrológgal… Ebből idézek most – Ismét fájdalmas veszteség ért bennünket, életének 87. évében – 2021. február 3-án – elhunyt Dr. Gerzanics Magdolna újságíró, néprajzkutató, magyar-ének szakos tanár. Ungváron született 1934. március 30-án. Később élt Zalában, Komá-

rom-Esztergom megyében, Erdélyben, Németországban. A Pécsi Tanárképző Főiskolán magyar-ének szakon szerzett diplomát, majd Budapesten az ELTE néprajzi szakán doktorált. Szakdolgozatához összegyűjtötte Komárom-Esztergom megye magyar, német és szlovák falvainak népzenei hagyományait és szokásait, tárgyi és kulturális értékeit. A népzene szeretete, az értékmentés átszőtte egész életét. Fáradhatatlanul folytatta ezirányú kutatásait. Alapításától tagja volt, majd szakmai elnöke a Vass Lajos Szövetségnek." – Személyesen akkor találkoztunk utoljára, amikor KÓTA Életműdíjban részesült, 2020. január 16-án, a Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium Nagytermében.

2020. októberében egy németországi telefonhívást kaptam, nehezen ismertem fel a halk hangot, amikor mondta, hogy Gerzanics Magdi vagyok. Hosszasan mesélt és elmondta telefonhívásának okát. Másnap megkaptam az e-mailt, amiben leírta a telefonban

Együtt Gerenday Ágival - Fotós: ThalerTamás

mondottakat. Akkor az e-mailen keresztül többszöri levélváltásba kezdtünk, ezeket őrzöm, és most rendelkezésre állnak. Lehet, hogy Magdikának az utolsó levelező társai közé tartozom, és ezért e leveleket a legnagyobb tisztelettel és szeretettel mellékelem.

Gerzsanics Magdi, 2020. október 21. - Németország
Drága Klárika!

Ne haragudj, hogy kérésemmel Rád törtem az este folyamán. Régen találkoztunk, de talán emlékszel a közös, kárpátaljai utunkra, a Csokonai-díj fölötti együttes örömünkre, továbbá a cikkeinkre, az Általad közölt írásaimra.

Ahogy telefonon is elmondtam, dédunokám, karácsonykor lesz 10 éves, zeneiskolába jár, ahol meglehetősen hiányos mind az abszolút, mind pedig a relatív szolmizációs oktatás. (El se tudtam képzelni, hogy ennyire...) Volt egy Dobszay-féle könyvem, amelyet a költözés során valahogy elvesztettünk. Az igazság az, hogy régen volt a kezemben, és nem emlékszem pontosan, sem a címére, sem a szerkesztésére stb. Tudom, hogy vagy a lektorálást, vagy a szerkesztést is, Te végezted.

Mivel az egyetlen vagy, aki ilyen irányú - német nyelvű - könyvet is írtál, szeretném a magyart is és a németet is megvenni. Ennek a lehetőségét szeretném Tőled kérni. Nem probléma a kiküldés, most kaptam meg Béres Józsefnek a könyvét és DVD-jét. Néhány nap alatt megérkezett. (Talán emlékszel rá, hogy az első kiadás ajánlását a ZeneSzóban közöltétek.) Akár Neked, akár a kiadónak, előre tudom átutalással fizetni, a szállítással együtt, bár Téged semmiképpen nem szeretnélek a kiküldéssel megterhelni.

Több, mint egy éve, Németországban, Bietigheim-Bissingenben (Stuttgart mellett) élünk, a családommal együtt. Ákos unokámmal költöztem ki. Sok egészségügyi megpróbáltatáson vagyok túl, de itt legalább lelkiismeretesen, igen magas színvonalon kapok ellátást.

A KÓTÁ-sok felkértek, hogy Komárom megye 50 évét foglaljam össze. Valaha én voltam a megye pávaköri szekciójának vezetője. Rengeteg dokumentumom van, mindenről. Nehézkes a munka, mert nehezen látok, így Ákos unokám az „íródeákom".

Sok szeretettel gondolok Rád, nagyon vigyázz Magadra, ha nem teher, légy olyan kedves, válaszolj:

Gerzanics Magdi

2020. 10. 22
Édes Magdikám!

Nagyon örültem a levelednek, örülök, hogy írtál! A telefon beszélgetés kicsit váratlanul tört rám, nem tudtam, hogy kiköltöztél Németországba. Ritkán találkoztunk, de legkedvesebb barátaim közé tartozol.

Felejthetetlenek a Veled tett utazások. Sokat gondolok Kárpátaljára…

Mikor Szlovákiába mentünk (de rég volt) akkor sokat beszélgettünk. Mondtad, hogy Bietingheim-Bissingheimben él a lányod. Én meg mondtam, hogy jártam ott egy iskola-látogatáson. Azt hiszem úgy hívták az iskolát: „Schule am Sand".
Arról a Dobszay könyvről nem tudok, de megpróbálok utána nézni. Az én német könyvemből mindenképpen küldök, legalább lesz egy emléked tőlem.

Írd meg a pontos címet!

Örömmel fogadom, ha írsz Magadról és a kinti életedről. Én a vírus kezdete óta szünet nélkül dolgozom – Szőnyi Erzsébet Emlékére – írom és szerkesztem a könyvet. Egy hónap múlva nyomdába megy, 380 oldal. A KÓTA segít a kiadásban. Egyébként alig mozdulok ki, most már ha lehetne se tudnék kirándulást vállalni. Az évtizedek múlása megteszik a magukét…

Nagyon sok szeretettel küldöm üdvözletem és várom a címet,

Klári

2020. 10. 22.
Drága Klárikám!

Igen nagy örömet szereztél kedves soraiddal. Előttem is mindig ott van finom szerénységed, és hatalmas tudásod. Nagyon boldog vagyok, ha megajándékozol könyveddel, de nem szeretnék fáradtságot és költséget okozni Neked. Ezért kérdeztem rá a kiadó(k)ra. Oda simán át tudom utalni a költségeket.
Csodálom munkabírásodat, fáradhatatlanságodat!

Kíváncsi lennék, hogy mikor voltál itt, Bietigheim-Bissingenben, mert Szabi unokám pont ebbe a „Schule am Sand" általános iskolába járt. Egyébként, Szabolcs hat évig velem lakott, Magyarországon. A Sors érdekessége, hogy közben végezte a Fernuni Hagenen a tanulmányait. Sokszor volt velem, rendezvényeinken.

Mivel Ákos unokámnak egy éven belül meghaltak a szülei, úgy találtam jónak, ha a Németországban élő családomhoz költözünk.

Az íráskényszer familiáris betegség, mert ő amellett, hogy tolmács és fordító, újságíró is...

Szabolcs német nyelv és irodalom mellett, szociálpszichológusi diplomát is szerzett, de vállalkozóként az íráskészségét is remekül használja. Elma a dédunokám. Ő is benne volt abban a vonzerőben, amely ide hozott bennünket. Igen jó tanuló. Ahogy írtam, három éve tanul csellózni, de, részemre, felháborító, hogy mennyire elhanyagolják az elméleti oktatást. Mint elfogult dédnagymama, nagy ritkaságnak tartom, hogy Elma már négy éves korában egy oktávot énekelt tisztán!

Természetesen, magyarul, németül gyönyörűen tud, és már angolul is tanul.

A lakásunk szép, gyönyörű környezetben, nem tudok betelni a gondozott, zöld ligetekkel.

Tudom, hogy furcsán hangzik, egyáltalán semmi honvágyam nincsen. De az olyan értékes barátok, mint például Te vagy, hiányoznak.

Sok-sok szeretettel ölellek: Magdi

2020. 10. 27.
Édes Magdikám!

Keresgéltem azt könyvet amit említettél (Dobszay féle) nincs meg nekem. A saját német könyvemet küldöm, lehet hogy az még nagyon kezdő fok, de talán találtok benne hasznos anyagot. Én mindenesetre nagy szeretettel küldöm, egyúttal emlékként.

Érdekes hogy milyen kicsi a világ. Nagyon kellemes emlékeim fűződnek Bietingheim-Bissingenhez. Csere iskolalátogatáson voltunk 1998. márciusában, (a XIV. kerületi Ungvár utcai kéttannelvű iskolában tanítottam) és az akkori német lektorunk szervezte ezt a kapcsolatot, akinek az volt az anyaiskolája, Ingeborg Düsterwaldnak hívták de sajnos már meghalt. Az iskola tanárainál voltunk elszállásolva, sok kedves vendéglátásban részesültünk, és szép iskolai ünnepélyt, és különböző rendezvényeket szerveztek tiszteletünkre. Az mindenesetre feltünt, hogy sok tánc és torna rendezvény volt, de ének- és kóruséneklés nem hangzott el. A mi tanulóink szerepeltek kamarakórussal. Ottlétünk alatt sok értékes tapasztalatot szereztünk és nagyon jól éreztük magunkat.

El tudom képzelni, hogy TE is jól érzed ott magadat, és ezt a jó érzést továbbra is kívánom Neked. Vadász Áginak elmeséltem a jelentkezésedet és rögtön mondta, hogy a KÓTA feladójával küldjem a könyvet. Boldogan vittem a postára, remélem mielőbb megkapod.

Jó egészséget kívánok szeretteid körében, sok szeretettel, Klári

2020. 10. 28.
Édes Klárim!

Tegnap egyedül voltam, és sikerült egy nagyítós lámpa segítségével végigolvasnom azt a gyönyörű életrajzot, amely a ZeneSzóban megjelent. Nagyon sok olyan momentummal találkoztam benne, ahol találkozhattunk már korábban is. Kis történeteket őrzök pl. az imádott Bárdos Lajosról, Sapszonról, a színhelyekről stb.

Gratulálok szép és tiszteletreméltó életedhez, munkádhoz.

Ma már a csodás könyvedből tanultunk Elmával.

Sok-sok puszi: Magdi

Drága Klárika!

Nem tudom eléggé megköszönni kedvességedet és ezt a különleges és ritka ajándékot, emléket! További kérésem egy dedikáció. Légy olyan szíves írni és emailen elküldeni. Be fogjuk ragasztani.

Ne fáradj a kereséssel, ez most nekünk tökéletesen jó. Zsuzsikámnak megvan Michael Pilhofer és Holly Day Musiktheorie elméleti könyve, de nekünk éppen az kell, amit Te írtál.
Ágikát is fölhívom majd, őt is nagyon szeretem.
Küldök egy kis bemutatkozást dédunokámról.
Sok-sok szeretettel és köszönettel puszillak: Magdi

Gerzanics Magdolna fáradhatatlan munkaszeretete élete végéig elkísérte. Bár betegsége már kínozta, de Németországban is folytatta munkásságát.

A PARLANDO 2020/5 számában jelent meg egy korábban írt, majd átdolgozott cikke „Mi lesz veled Zoboralja".

2020-ban ünnepelte a KÓTA fennállásának 50 éves jubileumát. Ez alkalomból Birinyi József, a KÓTA alelnöke kérte fel Gerzanics Magdolnát, hogy ezzel kapcsolatos emlékeit foglalja írásba, amit ezen 50 év alatt a Komárom-Esztergom megyei munkássága idején végzett.

E kérésre állította össze írását az elmúlt 50 év emlékeiből a KÓTA és a Vass Lajos Népzenei Szövetség, valamint egyéb szakmai szervezetek munkája alapján.

1974-ben alakult a KÓTA Komárom megyei szervezete, fő feladata a továbbképzések szervezése, a Pávakörök támogatása és a Népzenei szekció erősítése. Ez utóbbi kiváló szakemberek: dr. Manga János, dr. Olsvai Imre, dr. Várnai Ferenc és Vass Lajos közreműködésével történt. Majd tovább bővült a kör, a Kóka Rozália által 1995-ben alapított „Vass Lajos Népzenei Szövetség" munkásságával. Népművészeti versenyeket tartottak Tatabányán, ahol határon túli táncos, énekes együttesekkel: Felvidék, Délvidék, Erdély, Kárpátalja, Burgenland találkoztak. Az ország legjobb szakemberei látták el a zsűri feladatait, hasznos tanácsokkal segítve a résztvevőket. Egy itt megemlített mondatot emelnék ki, ami Magdi szívéhez talán legközelebb álló vidéket említi, és írásom bevezető részére utal: „15 éven keresztül jártam Zoboralját, aminek eredményeként kölcsönösen gyümölcsöző volt az együttműködésünk." Igen, Magdolna missziót végzett egész életében, a népzene volt a középpontban, az a népi művészet, ami itt gyökerezik a Kárpát-medence nagy egészében, és felhangzik északon vagy délen, keleten vagy nyugaton a maga eredetiségében és sajátosságában, mégis rokoni összetartozásában.

A PARLANDO 2021/1-es szám Népzene rovata közli Dr. Gerzanics Magdolna: A KÓTA és a népzene 50 éve Komárom – Esztergom megyében (a teljesség igénye nélkül) című írását. Különösen értékes dokumentumok, levelek, fotók gazdagítják e 36 oldalas beszámolót.

Még egy írása jelent meg január közepén, a PARLANDO 2021/1-es számában, a Beszámolók – Hírek c. rovatban, Dr. Gerzanics Magdolna: Bé-

res József „Szép magyar ének” nagy sikere c. méltató írása. Hogy számára milyen kiemelkedő jelentőségű volt e könyv, bizonyítja, hogy megkérte a könyv postán való küldését Németországba, ahol e cikket írta (erre utal első levelében, 2020.10. 22.). Örömmel olvastam ezen írásokat, és rögtön írtam Magdikának.

2021. január 24.
Édes Magdikám!
Most olvastam a Parlandóban megjelent Pdf cikkedet: A KÓTA és a népzene 50 éve Komárom megyében. Gratulálok! Nagyon jó összefoglalás, nagyon élveztem, hiszen annyi ismerős név merült föl benne. Csodálatos, hogy mennyi anyagot gyűjtöttél össze – és őriztél meg! Értékes munka. Milyen jó, hogy a Parlandóban annyi mindenről lehet olvasni. Ott láthatod a Szőnyi Erzsébetről megjelent könyv előzetes bemutatását is.
Örülök, hogy ilyen módon tudunk egymásról a távolság ellenére.
Remélem jó egészségben vagy, amit a továbbiakban is kívánok
Neked, sok szeretettel, Klári
Még aznap megkaptam a választ. Az utolsó üzenet…

2021. 01. 24.
Édes Klárikám!
Nagyon köszönöm szép soraidat. Sajnos nagyon rosszul vagyok.
Sok szeretettel: Magdi

Egy jó ember távozott közülünk! Fáradhatatlan szíve megnyugodott, példamutató, tartalmas, gazdag és mozgalmas életútját kövesse békés nyugalom. Emléke örökké a szívünkben él!
El nem múló szeretettel,

Dr. Márkusné Natter-Nád Klári
Fotó: Dr. Kerekes László.

MEGPIHENT A HYMNUSZ VÉDŐANGYALA

„Egyikünknek nagyon meg kéne gyógyulnia, s nem én leszek az...” – mondta közelmúltbeli beszélgetésünk alkalmával néhány hete, hosszantartó, mégis bölcs megbékéléssel és tartással viselt betegség-keresztjét elfogadva, küzdelme végéhez közeledve.

Dr. Bencze Izabella jogász közéleti-szakmai tevékenysége mellett egész életében folyamatosan és tevékenyen nyitott volt a nagy kulturális nemzeti ügyek iránt.

Tiszteletre méltó tudásának és elkötelezettségének köszönhetően ő lett a rendszerváltozás hajnalán a szovjet csapatkivonás gazdasági háttértárgyalásainak vezető jogásza. A szocialista állami tulajdon elrablása, a nemzeti vagyont kiárusító privatizáció, az elhíresült sukorói ingatlanpanama, a II. világháború következményeként Magyarországot terhelő jóvátételi és kártérítési kötelezettség ellen számtalan alkalommal, s igen komoly eredményeket elérve emelte fel szavát.

2007-től előbb a Magyar Rádió Közalapítvány Ellenőrző Testületének elnöke, majd 2010-től a Közszolgálati Közalapítvány kurátora, illetve a Civil Összefogás Fórum szóvivője. Számos szakkönyv, kiadvány és tanulmány szerzője, szerkesztője, 2007 óta folyamatosan publikált a magyarság sorskérdéseit érintő témákban.

Civilként többek között a leégett atyhai székely templom újjáépítésének fáradhatatlan motorjaként tevékenykedett, a Zrínyi Miklósról szóló nagyszabású filmterv előkészítésében vett részt.

A véletlennek köszönhetően ismerkedhettünk meg 2019 kora nyarán a Nemzeti Múzeumban. Egy, a rendszerváltozás politikai körülményeit feltáró konferencia résztvevőjeként szó szerint „belefutott” az Erkel Ferenc Társaság és a Budapesti Filharmóniai Társaság 175 éves Himnusz-évfordulójának plakátjába. Így találkozott élete talán utolsó, még beteljesítendő, s rögvest rajongásig megszeretett ügyével, Erkel eredeti Hymnuszával. A téma olyannyira megragadta, hogy készülő, az elmúlt évtizedeket átívelő „Időkapszulák” kötetének (https://www.magyarhirlap.hu/kultura/20200613-itt-vagyunk-nem-kesergunk) végén önálló, bakancslista fejezetet szentelt neki. Utolsó másfél esztendejében hihetetlen sok fórumon, cikkben https://demokrata.hu/velemeny/a-harang-146657/ és interjúban tett Erkel Ferenc művének elfogadtatásáért, az Alaptörvényben rögzített státuszának visszaállítása érdekében.

Néhány nappal ezelőtt még e gondolatokat írhattam neki: „... *Úgy hallom éppen ideje van Téged jókívánságokkal elhalmozni újabb születésnapod ürügyén. Úgyhogy most ezt teszem, amikor a Jóisten bőséges áldását, visszavonhatatlan szeretetét és kivételes Rád figyelmezését kívánom...*”

Drága Bella! Bár földi világunkból máris rettentően hiányzol, fogadjanak maguk közé az angyalok, hogy ezentúl együtt egyengessétek rögös utunkat, miközben az égi karban Ti már együtt daloltok megváltó éneket.

Somogyváry Ákos

BARTALUS ILI MUNKATÁRSA VOLTAM

Hitt bennünk. Akit jó szemével kiszemelt magának, abban a végtelenségig megbízott és akármit rábízott. Biztos szemmel választotta ki a szemet az ocsú közül minden tekintetben. A csodálatos zenék hatalmas tárházából is a VII. szimfónia 2. tétele meg a Pisztráng ötös volt a kedvence, nem más. Az emberekkel is így volt. Egy cipőmegkötésből, egy jól kiválasztott outfitből messzemenő következtetéseket tudott levonni, és innentől végérvényes volt a bizalom.

Volt önbizalma, tudta, hogy sokat tud. És azt átadni is képes: osztályteremben, televízió stúdióban vagy bárhol, ahol másoknak szüksége van arra a tudásra.

Kodályt mindenek felettinek tartotta. Minden mondatával egyetértett. A nyomában járt, mert méltó volt arra. Egy előadásom kapcsán jegyezte meg: „ha a jövőben esetleg beszélsz erről a témáról, érdemes megemlíteni a „TETTREKÉSZ-GONDOLKODÓ ZOLI BÁCSIT is...” – így, nagy betűkkel.

A mi főnökünk Beethoven meg Schubert! – vigasztalt, amikor egy-egy olyan felettes bántott, aki az említett kettőnek a nyomába sem léphet.

Félszavakból is megértettük egymást. Tudta, megérezte a gondolataimat, ha nem akartam, akkor is. Nem lehetett hazudni Neki.

Sokan mondhatjuk, ahogy azért lettünk azok, akik vagyunk, mert ismertük. Nem egy tanítványáról tudok, aki így vélekedik, és mi, a tévés munkatársai szintén: hihetetlen igényessége, mindent észrevevő okos és szigorú szeme, karakán véleményei ellenére igen, kijelentjük, ha Bartalus Ili nincs, vagy nem választ minket munkatársul, nem azok lennénk, akik vagyunk.

Csak abba szólt bele, amihez nagyon értett. A határterületeket, vagy más műfajokat ránk bízta annak ellenére, hogy a felelősség az övé volt.

Amikor életút interjút készítettem vele, sokszor visszaadta. Nem javított bele, engem kért arra. Azt mondta, csak akkor mehet nyomdába, ha tökéletes lesz. Azt hiszem, az lett… A véglegesítés után ezt írta: „Kicsi Okos Anikóm! Köszönöm a gyönyörű bevezetődet! Gratulálok! Nagyon dús, nagyon őszinte írás. Ahogy múlnak az évek, úgy tűnik, mindannyian egyre jobban emocionálisabbak leszünk. Hála Istennek! Te is új hangnembe moduláltál. Nekem – aki nem vagyok más, mint egy nagyadag érzelem – tetszik az új hangszerelésed. Ez alatt a pár hónap alatt igen közel kerültem Hozzád. Ez ajándék! Sokszor ölellek, öreganyád.” Máskor ezt írta: „Sok-sok szeretet Neked innen Vancouverből: ádámjenő nénéd, az örök infantilis és szenvedélyes mentorkád, bármiben segíthetek, csak szóljál, mindig számíthatsz rám.”

Szeretett köztünk lenni, nem egyszer a lakására is meghívott. Ott is végtelen tisztaság, rend, ízlés uralkodott. Megmutatta a dolgozószobáját, ahol hatalmas táblákra biztató, vigasztaló szavak voltak írva, ezek segítették át a nehéz pillanatokon. Állandóan tanult, tervezett, dolgozott. Mindig volt mondanivalója.

Ha vendégségbe mentünk hozzá, forró vizet és egészséges ételeket adott, mert maga is úgy élt, nagyon vigyázott magára. Hiú volt, csak hibátlan hajjal, szép ruhában jelent meg mások előtt. Természetes ez, hiszen a szépség volt a szakmája, a zenei szépség megmutatása. Vigyázott családjára is, mindig szeretettel emlegetett férjére, akit néhány nappal később követett azon a végtelen úton. Már együtt lehetnek valahol… Örömmel beszélt gyermekeiről, unokáiról.

A munkatársa lehettem, rengeteget tanultam Tőle. Példát adott sokmindenből.

Hiányzik az utolsó beszélgetés… Annak ellenére, hogy akárhányszor mentem el lakása előtt, mindig eszembe jutott, és nemcsak akkor. Pár dolgot még elrendezhettünk volna. Tanácsot adhatott volna nagymamaságból, öregedésből, az élet rejtelmeinek megoldásából… Ez elmaradt. Nagyon sajnálom. Ne haragudj, drága Ili!

Fehér Anikó

Új Orbán kötet

Megjelent Orbán György Latin vegyeskarok 1 című kötete, amely 10 a cappella és egy zongorakíséretes latin nyelvű vegyhimnuszt tartalmaz.
A kötet hozzáadott kivételes értéke, hogy kiegészül a szerző előszavával, a kórusművekhez írott jegyzeteivel, valamint a latin szövegek magyar és angol nyelvű fordításával. A kottakötet megvásárolható az ArsNovaEditio.hu weboldalon nyomtatott formában.
Hangfajok: SAB, SATB ❧ *Nehézségi fok*: közepes ❧ *Oldalszám*: 110 Ára: **2 740**,- Ft

NépZeneSzó

NÉPDALKÖRÖK, PÁVAKÖRÖK ÉS NÉPZENEI EGYÜTTESEK OLDALA

CD ajánló

Vidékek dalai

HA BEMEGYEK A LEHEL SZÁLLODÁBA…

Népdalok a Jászságból

CD, Jász Múzeumért Alapítvány
Szép Zalában születtem… Zala zenekar
CD, magánkiadás

A gyakran évszázadok alatt csiszolódott, számos szűrőn, közösségek gyakran kegyetlen, de hiteles véleményén átment népdal nagy valószínűséggel szép. Mert ami nem szép, az nem marad meg hosszú ideig. Hogy mi is a szépség, mi az az esztétikai szint, ami jellemzi, nehéz meghatározni. A 20. század egyik legnagyobb népzenekutatója, zeneszerzője, Lajtha László megfogalmazása adhat támpontot: Idős parasztasszonyok gyengécske, fakó hangja, finom ornamentikája, még ha itt-ott meg is töredezik, ha nem mindig "tisztán" intonált is, - szép. Az ilyen előadásmód olyan, mint antik szobron a nemes patina. Esztétikai értékük azonos.

A népdalkincsen belül aztán vannak szebbek és még szebbek, egészen pontosan a szívünkhöz közelebb vagy még közelebb állók. A kisebbségben élő népcsoportok zenéje sokak számára szebbnek tűnik, könnyen elképzelhető, hogy ehhez a véleményhez némi politikai tartalom is társul. Kétségtelen, hogy az erdélyi Mezőség vagy Kalotaszeg énekes-hangszeres kultúrája nehezen felülmúlható, ám semmiképp sem szabad elfelejtenünk a mostani határainkon belül élt egykori parasztság zenekincsét sem.

Két ilyen összeállításra bukkantam nemrég, két távoli, ám karakteres, önmagukban is veretes és jellegzetes dalanyaggal bíró vidék zenéjére.

A Jászság a Bartók által felállított Alföld dialektusterület része, a Zagyva és a Tarna folyók mentén fekszik. A jászok a 13. században telepedtek meg az Alföldön. Szorgos munkájukkal lakhatóvá tették a vidéket, megszelidították a vizeket. Az itt élő jobbágyoknak 1745-ben Mária Terézia lehetőséget biztosított, hogy a jászok és a kunok megválthassák magukat. Az ún. Jászkun Redemptió sajátos társadalmi viszonyokat hozott itt létre. Nos, ennek éppen 2020-ban volt 275 éve, így karácsonyra megjelentettek egy remek kiadványt, fotókkal, dalszövegekkel és nem utolsósorban élvezetesen előadott hiteles jász muzsikával.

A jász viselet gazdag, hitviláguk, mesekincsük és tárgyi művészetük nemcsak az Alföld, de az egész magyarság népi kultúrájának fontos része. A jászok mindig is nagyon szerettek mulatni. Számos táncalkalom volt, amelyen kimagasló tehetségű zenészek muzsikáltak. Dalkincsük elsősorban az új stílushoz tartozik, de annak a legmívesebb, legizgalmasabb részét képviseli. Emellett persze ereszkedő dallamvonalú dalok és dudanóták is vannak errefelé. A két CD-ből álló remek könyvecske tartalmas ismertetést ad a jászokról, dr. Bathó Edit múzeumigazgató, a felelős kiadó tollából.

A felelős szerkesztő Pál Mihály, a zenei rendező Havasréti Pál. A lemez számos közreműködője közül a két énekesnőt emelem ki: Kovácsné Lajos Krisztina és a Kossuth-díjas Csík zenekar énekesnője, Majorosi Marianna nagyszerűen adja vissza a mulatni szerető, szépen és hitelesen éneklő jász asszonyok hangját. A Dobroda zenekar kíséri őket. Változatos, érdekes és értékes szövegű dalok, zenei sokszínűség jellemzi ezt az alföldi muzsikát. Ehhez nyilvánvalóan hozzájárul az előadók magas szakmai tudása. Ahogyan Bathó Edit írja: A jászok közismertek erős öntudatukról, amely nemcsak érzéseikben van jelen, de életük számos területén megnyilvánul. Így az énekben, táncban, mulatásban is.

Zala megye a bartóki Dunántúl tájegység része. Több ún. kistáj tagozódik ide: Hetés, Muravidék, Göcsej. Népművészete, ezen belül zenekincse igen gazdag. Nem véletlen, hogy olyan nagy nevek, mint Vikár Béla, Bartók Béla, Kodály Zoltán, Péczely Attila, Volly István, Seemayer Vilmos, id. Horváth Károly és még sokan mások gyűjtöttek itt.

Jónéhány népszokás-dallamunk származik innen, csak maga a karácsonyi ünnepkörhöz köthető regölés legalább nyolcféle dallammal él – élt itt a legutóbbi időkig. De megtalálható a Lucázás, különféle névnapi köszöntők és ismert párosító daltípusok is.

A felvételeken nemcsak magyar zene szól, de az itt élő beás cigányok muzsikájából is találhatunk anyagot (a Kanizsa Csillagai együttes két tagjától, Horváth Zoltántól és Jobbik Laurától), és szlovén, valamint horvát dallamok is előkerülnek.

A magyar népzenei hagyomány talán legizgalmasabb, legősibb dallama, a később sokhelyen idézett Röpülj páva, röpülj… kezdetű régi rétegű dalunkat Surd községben gyűjtötte Seemayer Vilmos 1936-ban. Nos, ez a település akkor Somogyhoz, ma Zalához tartozik. A dalról Járdányi Pál, a 20. szd. másik nagy népzenei gondolkodója ezt mondta: Nem egy a sok közül, de legszebb a legszebbek között, legmagyarabb a legmagyarabbak között.

A lemezen a Zala zenekar játszik, vezetője a gyűjtőként említett Horváth Károly fia. Ifj. Horváth Károly szerkesztőként is jegyzi a CD-t. Énekel is a zenekar valamennyi tagja, és vannak közreműködőik, néhányan közülük a vidék szülöttei. Gyermekdalok is megszólalnak, Hetés-Muravidéki dalokat énekel a Csicseri énekegyüttes. Külön figyelmet érdemel ifj. Horváth Károly hangja. Mély fekvésű, tiszta, úgy szól mint a brácsája. Laposa Júlia hegedül és énekel, nyílt „e” hangzói itt táji sajátságnak tekinthetőek. Hintalan Gergely klarinétozik és bőgőzik, Szili Péter szintén a nagybőgőt kezeli, mindketten énekelnek. Elmondhatjuk, hogy teljes képet kapunk a Zalavidék széles spektrumú, régi és újabb stílusú népzenéjéről. A lemezborító közli az adatközlőket és mutatja a teljes szöveganyagot, be lehet állni a zenészek közé, senki nem bánja meg.

Állíthatjuk-e, hogy a népdal teljesen elveszett? Vagy hogy csak szorongatott körülmények között él? Hogy csak hivatásos művészek éltetik? Nem hiszem. Csak ki kell nyitni a fülünket és időnként elkanyarodni olyan vidékekre, ahol úgy gondoljuk, a madár se jár. Semmi nincs messze ebben az országban, csak hajlamosak vagyunk azt hinni.

Fehér Anikó

Búcsúzunk Bartalus Ilonától

1940-2021

Zenepedagógus, világhírű karnagy, televíziós személyiség Köröstarcsán született. 8 évesen tehetségét felfedező énektanára két népdalfeldolgozás vezénylését bízta rá. 12 évesen Békés-Tarhosra került Gulyás György híres énekiskolájába. A Liszt Ferenc Zeneakadémián tanult tovább. Negyedéves korában a Szilágyi Erzsébet Gimnázium karnagya, tanára lett. Diplomázás után a Lorántffy utcai Zenei Általános Iskola tanára lett. Állandó bemutató tanítások kihívásának kellett megfelelnie a hazai és külföldi vendégek előtt, akik a Kodály-módszert akarták látni a gyakorlatban. 26 éves korában egy ilyen alkalom után kérték fel a kanadai torontói egyetemre 900 zenetanár képzésére.Az elmúlt hat évtizedben tanított Ausztráliában, Japánban, az Amerikai Egyesült Államokban, Kanadában, valamint Európa-szerte. Kanadai zenepedagógiai tevékenysége 1967-ben kezdődött Torontóban. *Bartalus Ilona a Kodály-módszer külföldi átültetésének kanadai szakembere.* Az elmúlt hatvan évben negyvenegy Nyári Egyetemet, hetvenhat Mesterkurzust tartott Kanada-szerte. 1974-től 1978-ig a kanadai University of Western Ontario, 1985-1986-ban a Wilfrid Laurier University Waterloo, 1986-1987-ben a Victoria Conservatory of Music vendégtanára, utóbbi helyen a szolfézs-zeneelmélet tanszak vezetője. Tanítványainak száma meghaladja a 10.000-et. 1978-ban publikálta a „Sing, Silverbirch, Sing” című népdalelemző könyvét, amelyet tankönyvként használnak Kanadában.
A Magyar Televízió felkérésére 51 zenei tárgyú filmet készített, amelyek országszerte rendkívüli sikert arattak.

Sorozatai: „Gyere pajtás énekelni”, „Dúdoló”, „Kétszer kettő gyakran öt”, „Legyen a zene mindenkié”. Valamennyi sorozatát nívódíjjal tüntette ki a Magyar Televízió. A Duna Televízió főszerkesztőjeként mintegy 90 zenei tárgyú programot készített.

Sorozatai: „A zene arcai”, „Zene tolmáccsal”, „Maratoni koncert ’97”, „Maratoni koncert ’99”, „Szép zenék délutánra” és a „Ringató”. Portréfilmjei: Kocsár, Kobajashi, Ádám Jenő, Lorántffy, Érdi Tamás, Farkas Ferenc, Bárdos és Bozay.

1999-ben a *Magyar Köztársasági Érdemrend Kiskeresztje* kitüntetésben részesült, valamint az *Artisjus Nívódíját* kapta. 2000. október 23-án *Rendületlenül Diplomát* kapott és szülőfalujában, *Köröstarcsán Díszpolgárrá* avatták. 2020-ban a Magyar Művészeti Akadémia Zeneművészeti Tagozata – magas szintű zenepedagógiai tevékenysége elismeréseként – az *MMA Elismerő Oklevelében* részesítette.

Férje 57 éve Janota Gábor volt, a nemzetközi hírű fagottművész. Gyermekeik Zsófi, Márton és Orsolya, unokái Tavish, Mate és Bori.

-FA-